

Перед лицем Христа;
 Тому Христос зі залі мусів вийти
 У царство зір назад.
 Між зорями хай в царстві своїм чистім
 Панує там, відкіль прийшов!
 Де громадянина Христа ви діли?
 Ах знаю, тут вам заваджав!“

*

Ціле століття виром пролетіло
 Й нові кайдани принесло,
 Хоч вічним миром все людство манило,
 Вкінці нічого не дало.
 Століття наше! Гордо ти пустилось
 В свій тріюмфальний лет,
 Як деспотично й твердо закінчилось
 Шукання нових мет!
 Братерство, рівність всіх і воля й згода —
 Це вже пусті слова.
 Коли новий салдат стоптав свободу
 З кличем свободи на устах
 І п'яний диким самолюбством нині
 Столітні людські греблі рве
 Й цинічно насміхається з руїни:
 „За мною хай собі потопа йде!“

*

Парині! Глянь! Із сотні ран Христових
 Знов річками спливає кров;
 Сильне та хворе, спрагнене обнови
 Людство у п'їтьмі блудить знов.

З чеської мови переклав

К. Чехович.

Курдиджк Анатоль.

Зачаровані дзвіниці.

(Записник).

Понеділок: Вони вчора забрали їх. Прилетіли як круки.
 У кожного кріс набагнетний, а обличчя — хіба можна сказати, яке
 обличчя в того, що відбирає людині Найвище, Найдорожче і ду-
 має нагаєм погасити тугу за Ним?..

...Їх тридцять — тридцять крісів і скоростріл...

Хтось в вікно заглянув — тай п'ястуки затиснув. Ніхто не показувався. Усі сиділи, якби повинь в селі, або зараза, коли це: — Бом! — останній раз.

Кожний підскочив. Звук стукнув у шибку — мов би рятунку кричав і голови до долівки тільки...

Вони їх забрали...

Перший день Червоної Мовчанки.

Вікторок: ...Усе мовчить. Вони вмовкли, і мовчить село, і мовчить ріка, і вітер мовчить...

Вони вмовкли, а сьогодні вранці хтось підпалив колгосп. Вартовий ревів, гудів — один, сам в Червоній Мовчанці.

Кричали: „Рятунку!“

Ніхто не йшов. Та от так погоріло і мовчали всі.

Середа: Мовчать. Приїхали з міста — допитують — кричать, але Тиша кпить з їхнього крику і душить їх собою, як дусить змії обіймами. І гидко тихо було.

У вечорі розкололи, розстрілили мовчанку та вона зараз же замазала їх, як кроваву пляму і розцарилася знову. П'ять трупів — мовчанка — п'ять трупів.

Мовчать і вони, обличчям до синяви неба мовчки питають: Мовчати?

Небо похмуре, залізне — мовчить...

Світ вимер. Світ зробився якоюсь машинерією, що ось стала і стоїть, лячна своїми обрисами, найживши зуби коліс і нерухомість толоків.

Люди — машинами стали, ходять, посуваються, ворують руками і мовчать...

Здається і серце не бе. Стануло — як машинерія...

Треба ж! За змашинування світа! За Індустріялізацію!

Є! Є! Є машини. А машини — мовчать.

Четвер: Скоїлося щось лячне. У вечір до церкви зішлися люди. Тож рік тому, два роки тому, десять, сто літ тому читалися евангелія страсні, дзвони дзвонили. А цього року люди самі прийшли (батюшку давно на Сибір взяли) і старий Трохим дзвонар почав читати:

„Во время оно...“

Але враз його голос увірвався. Хто посмів перебити мовчанку словом? І над людьми розкинула чорну плахту тиша, аж нагнулися всі і серед цього:

„Дзвонить!“

То ревноу Трохим. То він почув. То люди напнялися.

Так! На дзвіниці грав чавун, переливаючись тонами, торочив тишу, бив в душі.

„Дзвонить!“

Та мовчанка була така сильна, що наскочила звуки, зломила, вкинула в себе і вони почали тонути, потахати, захлистуватися...

„Як дзвонить, коли дзвонів нема?“ — запитав хтось Трохима і голос у мовчанці мов по блясі ножем різав.

Люди не розуміли, де кінчалася правда, а де починалася дійсність. Дзвонів нема, дзвони грають...

Але ні! Дзвони витали!

Трохим збожеволів. Зверещав, кинувся на дзвіницю і вискочив вікном.

Червона мовчанка зацарила знову і без шелесту виходили всі з церкви.

П'ятниця: Сьогодні звичайно калатала грали — але калатала замовкли. Під церквою, в церкві, під хатами, в хатах — всюди вона, вона, вона...

Пхається в кожну шпару, одчинені уста і в гортанку, як брудна вода ввалюється.

Мовчанка! Червона Мовчанка...

...Кажуть, за Трьома Хрестами забитого голову сільради нашли...

Кажуть? Ніхто не каже ні слова — всі знають...

Вечір приходить — хатки сірі, сірі липи під церквою і враз скрикує сова:

— Го-туй!

Хто перервав мовчанку? Що готуй? Над церквою?

Божевілля тиші впихається в душу і розповзується хвилию по кожній клітині.

Субота: ...Воно подібними стаємо до тих городів вимерлих, куди чума переходила. До тих руїн, що на пустині Самум відвіяв з них пісок і показує їх на глум силі людській. Воно подібним робиться до країни смерті, до підземель, куди мокрі лилики вганяють, тихо іде, боїться ворохнути рукою, бо твій шелест верне сотнею громів з просторів тиші.

Мовчать. Ані листок не ворухнеться. Ані жайворонок не шелесне. Ані серце ніяке не бе.

Усе спить на яві. Жіє сном — як хочете...

Постаті йдуть з хат в напрямку церкви і од церкви до хат (мов на плащеницю ходили), але ж хіба це постаті? На старих малюнках малюють також тіни мерців — оце й вони...

Під неділю: Загасло семей раз сонце. Загас день, ніч вповзла в село вогка й холодна, гидка й понура — як оте життя в Червоній Мовчанці.

Приїхали червоні. Вони карнавал хочуть робити. Виклади проти Великодня. Бо це ж завтра буде...

Як? Завтра?

А люди бачили пополюдні, як краєм поля йшли три великі постаті: одна хрест несла — падала і дві з вінтовками. Хрест такий великий — до сонця сягав.

Люди божеволіють од тиші.

Люди попадали в порох, скамяніли од жаху й дива...

Він! Він мовчки на Голготу йшов! Отам, полем! Хлопським полем!

І біль оживив їх. І вони пішли в хати, перешіптуючись:

Завтра смерть Мовчанці!

Завтра дзвіниці самі, без дзвонів загудуть!

Не вірите?

Вони всі вірують! Вони останніми ударами серць скують дзвони Великодня і розбитими голодом мязами завісять на дзвіниці, запалять вічні смолоскипи і завтра буде Великдень!

Нині Мовчанка — завтра Життя, Рух, Гомін!

Дзвіниці заграють, бо Він йшов полем — а Він же Воскреснути має!

Чудо — а хіба чудо не буває?

Завтра — смерть Тиші, що гробом дише!

Дзвони — життю воскресшому!

Жученко.

Великоднє.

*То прийшов день великий,
в злотих ризах стануло сонце
і по небу пішло, домовитий владика.*

Ясним зором мов списом на землю:

Що це? що це?

*На землі Хтось валив мури кремлю,
Хтось із гробу*

— о диво —

устав.

*Хтось відкинув каміння пригнобу,
проти людської злости,*

проти кволик надій.

День Великий, день ясний настав:

Які лиш Люди на землі є —

вірте,

*коли правда свята розжєвріє,
ломить гріб і встає із кайдан.*

